

" Sempozyum başlangıcında, henüz konuşmacılar yerlerini almadan, İst.Eczacı Odası Basın Bürosu tarafından program doğrultusunda hazırlanan bir görüntülü röportaj katılanlara sunulmuştur. Sinovizyonda eczacılık fakültesi öğretim üyeleri, ilaç San. yöneticileri ve eczacılık fakültesi öğrencileri düşüncelerini aktarmışlardır.

Röportaj; Eczacılık fakültesi öğrencilerin konuşmasıyla son bulmuştur."

....

Ecz.Mehmet Domaç (Yönetici):

Öncelikle öğrenciler arasında çok daha fazla röportaj yapmak için çalışmalarda bulunduk, ancak öğrencilerden pek çoğu ne yazık ki röportaj yapma isteğimizi reddettiler. Nedeni, bir öğrenci arkadaşımızın da söylediği gibi, sanıyorum öğretim üyeleriyle yeterli diyalogları olmaması ve söyleyeceklerinin karşısında daha sonra sıkıntı çekebilecekleri düşüncesinden kaynaklanıyordu.

Biz kendilerini bu konuda ikna edemedik. Gönüllü üç öğrenciyle gerçekleştirebildik röportajı ancak. Şimdi ben sırasıyla konuşmacılarımızı davet edeceğim. Prof. Dr. Jale Baysal bize genel olarak eğitimden sözedecekler.

Prof.Dr.Jale Baysal, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölüm Başkanı ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Eğitim Komisyonu Başkanı.

Prof. Dr.İlker Kanzık, Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi.

Prof.Dr.İlbey Ağabeyoğlu, Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi

Farmasi Teknolojisi Anabilimdalı Başkanı.

Prof.Dr.Sevim Rollas, Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Kimya Anabilimdalı Başkanı.

Doç. Dr. İsmail Üstel, Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Eczacılık İşletmesi Öğretim Üyesi.

Ecz. Osman Özçelik, Bulvar Eczanesi sahibi, İstanbul Eczacı Odası eski Genel Sekreteri, Eczane Sahipleri Derneği eski Başkanı.

Dr.Ecz. Saniye Gülhan, şu anda Bilim İlaç Sanayii'nde çalışıyor. Daha önce eczacılık fakültesinde doktor olarak çalışıyordu.

Ecz. Olcay Seles, Hacettepe Üniversitesinde uzman olarak görev yapıyor.

Prof.Dr.Beyhan Çubukçu, İ.Ü. Ecz. Fak.Farmakognozi A.B.D. Öğretim Üyesi

Şimdi konuşmacılar bizlere önce genel olarak eğitimi daha sonra eczacılık eğitimi hakkındaki düşüncelerini bu roportajlardaki gördüklerinden hareketle veya kendi düşüncelerini aktarmaya çalışacaklar.

Şimdi Prof.Dr.Jale Baysal'dan genel olarak eğitim konusundaki düşüncelerini alacağız.

Prof.Dr.Jale Baysal

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölüm Başkanı,

Çağdaş Yaşamı Destekleme Der. Eğitim Kom. Bşk.

Sayın Başkan, sayın konuklar, sayın eczacılar,

Bertrand Russell'ı hepimiz ya da çoğunuz tanırız. Bu ünlü İngiliz düşünürünün hocası, eğitimci Whitehead'ın bir sözünü anarak konuşmama başlayacağım. Whitehead şöyle diyor:

"Bir gün İngiltere göçüp giderse, mezar taşıma, eğitimcilerinin ve politikacılarının hataları yüzünden burada yatmaktadır, diye yazmak gerekecektir".

Politikacıların, hataları yüzünden milletin başına nasıl dertler açabileceğini herkes bilir. Eğitimcilerin hataları ise, bundan daha korkulu; çünkü sürekliliği olan, geçip gidici olmayan, ülkenin gününü de, geleceğini de karartabilecek sonuçlar doğurabilir.

Eğitimin konusu insandır. Bu yüzden de eğitimcinin insan anlayışını, eğitim anlayışının temelini oluşturur.

Eğitimcinin insanı, Tanrı'nın ya da doğanın çeşitli yeteneklerle, çeşitli güçlerle donatarak yeryüzüne armağan ettiği üstün bir değerler toplamı olarak görmesi başkadır, yine insanı, istendiği gibi biçim verilebilecek balmumu gibi bir nesne ya da araç olarak görmesi yine başkadır.

Çağımızın dünyasının ya da çağdaşlığın başlangıcında "aydınlanma" diye adlandırdığımız olay var. Aydınlanma, Kant tarafından "İnsanın, başkalarının güdümünde olmadan, kendi düşünme yeteneğini, kendi aklını kullanması konusundaki cesareti ve kararlılığı olarak tanımlanmıştır. İnsanlığın Ortaçağ'dan çıkışı bu tür düşüncelerle gerçekleşmiştir. İnsanın, kendi başına düşünme, akıl yürütme yeteneği vardır, eksik olan bu yeteneği kullanma konusundaki çekingenliği, olgunlaşmamış olmasıdır. Bu düşünceye bağlı olarak, çağdaş eğitim, akılcı, bağımsız, eleştirel düşünce yardımı ile doğrulara ulaşma anlayışına dayanıyor. İlk çocukluk yıllarında kişileri eğiten, yönlendiren aileyi konu dışında bırakırsak, örgütlenmiş eğitim, ilk, orta ve yüksek öğretim kurumlarında gerçekleşmektedir. Eğitim, bu kurumların toplamı değil, birbirleriyle kaynaşarak, birbirlerini tamamlayarak oluşturdukları bir bütündür. Birindeki aksaklık, doğal olarak, tüm eğitime yansır, bütünü etkiler. Çok yönlü düşünebilen, düşündüklerini aktarabilen, başkalarının düşüncelerini olduğu gibi be-

nimsemeyen, onları mutlak doğrular olarak görmeyen bir kişilik, ancak çağdaş bir eğitim süreci ile kazanılabilir.

Çağdaş eğitimin amacı şöyle özetleniyor:

Toplumsal, kişisel ve ekonomik hayatın gereksinim duyduğu çeşitli bilgilere ve düşünme, sorun çözme, aradığı bilgileri kendisi bulma yetilerine sahip insanı yetiştirmek. Somut olarak: Sorunların nasıl ele alınacağını öğretmek.

Gerekli bilgilerin nasıl ve nerelerde bulunabileceğini öğretmek.

Öğrencinin ilgi ve yeteneğinden yola çıkarak, bağımsız bir çalışma ortamında etkin hale gelmesini sağlamak.

Klasik ya da geleneksel eğitime yöneltilen eleştirileri de şöyle özetleyebiliriz:

Kişiyi edilgen durumda tutuyor. Programlar çok yüklü ve konudan konuya atlanıyor. Öğrenilenlerin neye yarayacağını öğrenci açık seçik anlayamıyor. Çok öğrenim çabasına karşılık az öğrenilebiliyor.

Ülkemizde, iki geleneğimiz, çağdaş eğitim düşüncesi ile çelişmiştir. Birisi, aktarmacılığa dayanan medrese geleneği, öteki de aile içinden başlayarak toplum hayatında da sürüp giden otorite bağılılığı.

Bildiğiniz gibi Ortaçağda yaşamı biçimlendiren güç din idi. Dinsel inançla beslenen yaratıcı güçler, Doğu'da ve Batı'da büyük kültürler oluşturduktan sonra, yaratıcı güçlerini yitirmeye, tükenmeye başladılar. Yukarda da söylediğimiz gibi, insanlık tarihinde yeni bir çağ, akıl çağı başladı. Yeni çağın insanı ne inancını yitirdi ne dine karşı oldu. Ancak, birey olma, insan olma, düşünebilen bir yaratık olma bilinci içinde, kendisine zorlanan inanç kalıpları üzerinde düşünmeye başladı, din anlayışı değişti.

Osmanlı dünyası bu çağ değişimine kapalı kalmıştır. Her yenilik dine karşı görülüyordu. Doğa araştırmaları Batı'da Rönesans'la başlar. Bizde, 19. Yüzyılda Tıbbiye kurulduktan sonra öğretime girebilmiştir. Ama yine de uzun süre anatomi çalışmaları balmumu kalıpları

üzerinde yapılabiliyordu. Ceset kullanma için güçlükle fetva çıkarılabilmıştır. Bu dönemde din adamlarımız, dünyanın yuvarlaklığı, çiçek aşısının dine aykırı olup olmadığı gibi sorunları hala tartışmaktaydılar.

Günümüze gelince, eğitimimiz yine ezbere dayanan, fazla bilgi yükleyici, verilen bilgilerin olduğu gibi benimsenmesini, ezberlenmesini ve aktarılmasını öngören bir eğitimidir.

⊛ Eğitimin üç koşulu var: Öğrenci, öğretici ve öğretilen konu. Hem ilk, hem orta, hem de yüksek öğretimde bizim eğitimimiz öğretilen konuya ağırlık veren bir eğitimidir. Ana amaç, öğrenciyi bilgili kılmaktır. Öğrenci, bu fazla bilgi ile, yaşanan ya da yaşanacak olanla, giderek bir ilişki kuramamaya başlar. Böylece bir çok konuyu yalnızca okul için öğrenmeye, ezberlemeye çalışan bir kişi durumuna girer. Kendisini doğrudan ilgilendirmeyen bilgiler yalnızca sınıf geçme, sınav kazanma gibi amaçlara hizmet eder. Bu bilgiler de öğrenciyi kişilik açısından daha ileri düzeylere erdirmeyen belli bir süre sonra yokolup gider. Ayrıca birey, aldığı bilgilerle kendisi, yaşadığı olaylar, çevresi ve yapacağı iş arasında bir ilişki kuramadığından, zamanla bilgiye, derse, okula karşı tüm ilgisini yitirebilir.

⊛ İkinci önemli boyut öğreticidir. Öğreticinin düşünceleri mutlak doğrular olarak benimsenir. Edilgen bir konumdaki öğrenci, öğreticinin söylediklerini benimsemek zorundadır. Sınavlarda bu çerçevede dışına kesinlikle çıkamaz. Okul sonrası yaşamında da bu edilgen durumundan çok kere kurtulamaz. Doğrular ancak başkaları tarafından aktarılır, biz de bunları öğreniriz. Karşı çıkma alışkanlığımız yoktur. Bu niteliklerle yetişen kişi, gerek kendi çevresi gerek yabancı çevreler içinde, kendisinden daha üstün, kendisinden daha bilgili gördüğü kişilerin söylediklerini benimser, acaba başka türlü de düşünülebilir mi, konunun araştırılması gerekmez mi diye bakmaz.

Öğrenci boyutuna gelince, çağdaş eğitim özellikle öğrenci odaklı bir eğitimidir. Bu sistemde öğretici, verilen bilgilerin olduğu

gibi ezberlenip ezberlenmediğini sorularıyla denetleyen bir kişi değildir. Öğrenci edilgen konumdan etkin konuma geçecek, karşılaştığı bilgileri tek gerçek olarak görmeyecek, sürekli soru sorma alışkanlığı elde eden, sorularının yanıtlarını verilen bilgilerden çıkarmaya çalışan, sorularının yanıtızsız kaldığı durumlarda daha fazla bilgiye gereksinimi olduğunu gören bir kişilik elde edecektir. Bu sistemde edilgen durumda bulunan öğrenci değil, öğretici olacaktır. Öğreticinin başlatacağı soru-yanıt zincirini öğrenciler sürdürecektir, bir öğrencinin sorusunu bir diğeri yanıtlayacak, bir diğeri, edindiği bilgiler ışığında belirli düşüncelerin olumlu-olumsuz yönlerini tartışacaktır. Böylece öğrenci, verilen bilgileri yalnızca ezberlemeyecek, onları kullanacak, onlardan yararlanacaktır.

Burada bir başka düşünürün, Heidegger'in sözlerini analım:

"Öğretme, öğrenmeden zordur. Gerçek öğretmen, öğrenmeyi öğretmekten başka bir şey öğretmez."

Eczacılık meslek eğitimi ile ilgili bir toplantıda bulunduğumuzu düşünerek, genel biçimde meslek eğitimi konusunda da bir kaç söz söylemeyi gerekli buluyorum.

Meslek eğitim ve öğretiminin genel amaçları şöyle özetlenmektedir:

1. Bilgi kazandırmak, kazanılmış olanı geliştirmek. Verilen bilgi aynı zamanda teknik uygulama bilgisini de içerir.

2. Bir meslek doktrini kazandırmak. Kuramsal bilgi, araştırma alanları ve hedefleri üzerine bilgi içerir.

3. Bir meslek disiplini kazandırmak. Konuyu önemseyecek ve doğrulukla kullanacak insanı yetiştirmek.

Burada yine başlangıçta andığım eğitimci ve düşünür Whitehead'den bir cümleyi anacağım:

"Eğitim, bilgiyi kullanabilme sanatının kazanılmış olması demektir".

Burada böyle bir konuşma yapmayı kabul edişimden sonra üç

ayrı eczacı ile görüşme fırsatım oldu. Her üçü de birbirlerinden ayrı olarak şunu vurguladılar: Öğrenimden sonra sanayide mi çalışacağız, eczane eczacısı mı olacağı hiç düşünülüyor. Programlarda konunun bu yönünün dikkate alınması gerekir.

Konuşmamı çok önemli bir başka eğitim konusu ile, genel kültür kazandırabilme olanakları ile bağlamak istiyorum. Kendi alanında bilgili olmak, kuşkusuz insana çok değer kazandırır. Ama genel kültür olmadan ne toplum içinde seçkin bir üye değer elde edilebilir, ne de dünyanın ve hayatın olanaklarından yeterince yararlanılabilir.

Yine Whitehead'a bakalım: "Kültür, düşüncenin etkin olması, güzelliği farketme ve insani duyguları anlama yeteneğidir. Kopuk kopuk bilgilerin kültürle hiç bir ilişkisi yoktur. Bilgili olmaktan öteye geçmeyen bir insan, yeryüzündeki tatsız yaratıkların en yararsız olanıdır. Amacımız hem kültürlü, hem de özel bir bilgi alanında uzmanlaşmış insanlar yetiştirmek olmalıdır."

KAYNAKLAR: Alfred North Whitehead, "The Aims of Education." New York. The New American Library, 1949

Nazan İpşiroğlu, "Çağdaş Eğitimden Ne Anlıyoruz"? Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim. İstanbul, Cem Yayınevi, 1990. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları 1

Şeyda Ozil, "Eğitimde Öğrenci Boyutu". Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim. İstanbul, Cem Yayınları, 1990. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları 1

Özer Soysal, "Çağdaş Eğitim ve Türkiye'de Okul Kütüphanesi." Ankara, Güven Matbaası, 1969

Ecz. Mehmet Domaç:

Sayın Jale Baysal'a çok teşekkür ediyoruz. Şimdi sözü Sayın Prof. İlker Kanazık'a bırakıyorum.

Prof. Dr. İlker Kanzık

Gazi Ünv. Ecz. Fak. Farmakoloji A.B.D Öğretim Üyesi

Teşekkür ederim Sayın Domaç, öncelikle böyle bir toplantıyı düzenlediğiniz için size bir kez daha teşekkür ediyorum. Başlamadan önce iki şeyi düzeltmek istiyorum. Birincisi geçen sene yaptığım konuşmanın metni yayınlanmış; orada 29. sayfada Klinik Farmakognozi diye geçmiş. Klinik Farmakognozi demedim. Herhalde Klinik Farmakoloji olacak. İsmim de yanlış çıkmış, soyadım Kanzık. Bir de video gösterisinde, bir sayın hocamız 1. Ulusal Sağlık Kongresi'ndeki İnsan Gücü Eczacılık Komisyonu'nun oluşumu ile ilgili bir yanlış sınıflandırma yaptılar. Yanılmıyorsam 10 serbest eczacı, 2 öğretim üyesi dendi. Ben onu düzeltmek istiyorum. Çünkü o iki öğretim üyesinden biri bendim. Ama diğerlerinin hepsi serbest eczacı değildi. Bir arkadaşım Sağlık Bakanlığı'nı temsilen bulundaydu. Genel müdür yardımcısıydı. Biri sanayiciydi. Eczacı ama sanayiciydi. İki kamu eczacısı arkadaşımız vardı. Yani çok çeşitli kesimden temsil ediliyordu o komisyon.

Şimdi o komisyonu zaten savunacak değilim. Ben burada kişisel görüşlerimi bildireceğim. Yine bu meslekte hemen hemen her bölümde çalıştım. Dolayısıyla çeşitli kesimlerin sorunlarının neler olduğunu yakinen yaşamış meslektaşlarınızdan bir tanesiyim. Yaklaşık mezuniyet sonrası 24 yıl oldu. Öğrencilik dönemini de koyarsam 28 yıldır bu mesleğin içindeyim. Serbest eczacı olarak da çalıştım. Stok kontrol subayı olarak da çalıştım ve 75'den beri de akademisyen olarak çalışıyorum.

Akademilerin sorunlarını Sayın Baysal hocam çok güzel açıkladı. Hepimizin gerekli dersleri aldığını zannediyorum.

Söyledikleri tıpatıp şu andaki eczacılık eğitimini de çok güzel portreliyordu. Bu nedenle kendisine teşekkür ediyorum.

Ama şimdi olay eczacılık mesleğinin sorunları. Eczacılığı tanımlarken, biz çok geniş bir yelpazeyi kullanıyoruz. Üretimden tüketimine dediğimiz zaman o kadar geniş bir yelpaze açıyoruz ki bunu bir insanın tek başına algılaması mümkün değil. Hem imalatı öğreteceksiniz, dolayısıyla onun için gerekli kimyayı vs... Orada uzman olacak. sanayii de kullanabileceği bütün teknolojileri öğrenecek, sentezini öğrenecek, bir de bunları eczaneye gittiği zaman hastayla karşı karşıya, hekimle karşı karşıya kaldığı zaman kullanabileceği bilgileri öğreteceksiniz. Yani ilacın etki mekanizmalarından tutun, yan etkileri, etkileşmeler vs. Bunların hepsini birde bir eczacıya yüklemeniz olası değil zaten de olmuyor. Çıkan da eğer çeşitli toplantılara katılırsanız görüyorsunuz ki sorun hep aynı şekilde dile getiriliyor. Biz hiçbirşey öğrenmeden çıktık. Baysal Hocam da değindiği gibi herşey yükleniyor, ama sonuçta hiçbirşey çıkmıyor. Sorunlardan bir tanesi burada. Biz o zaman eczacılık eğitimini, bu yelpazenin her dilimini eşit ölçüde tatmin edecek düzeyde mi vereceğiz. Yoksa bunu belli oranlarda belli yerlere mi yönlendireceğiz. Bence belli yerlere yönlendireceğiz. Nereye yönlendireceğiz? Ağırlık neredeyse oraya yönlendireceğiz.

Türkiye'deki eczacı dağılımı %85-90'ı serbest eczane, %10 kadarı hastanede çalışıyor, sanayide çalışan %4.3; bunun %2'si depolar da çalışıyor. İlaç sanayinde çalışan üretimde çalışmıyor. Roche'u temsil eden bir eczacı arkadaşımızın da dediği gibi bunların büyük bölümü pazarlamada çalışıyor. Üretimde çalışan %1'i bulup bulamayacağını ben şüpheyle karşılıyorum. Üniversitelerde de %4.8, meslek dışı da 0.9 görülüyor. Şimdi Türkiye'deki durum bu. %90-95 hastane ve eczane eczacısı olacak. Biz eğitimimizi de bu meslektaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde yeniden gözden geçirmemiz lazım. Acaba Türkiye'de ben bunu öneriyorum da dünyada durum başka mı?

Hayır. Eğer burada da konuşmada bulundu Nebraska Eczacılık Fakültesi dekanını dinleyen meslektaşlarımız varsa, çok güzel bir şekilde olayı irdeledi ve eczacılığın tarihsel gelişimini de 3 bölüme ayırdı. 1940'a kadar olan bölümü amprik ve galenik bölüm olarak tanımladı. 1940-1970 arasını bilimleştirme, bilimleşme ve sanayi dönemi olarak tanımladı. Yani eczacının sanayide kullanılma süreci 70'lerde bütün dünyada bitti. 1970'den sonra eczacının yeni işlevi hastaya yönelik hizmetler dönemi. Peki bu, o dekanın kişisel görüşü mü? Hayır. Dünya Sağlık Örgütü'nün çeşitli raporları var. Bunları okuduğumuzda yine aynı şeyleri görüyoruz. Hangileri, isimlerini verebilirim. Birincisi, 1988'de Yeni Delhi'de bu sefer bütün dünya ülkelerinin temsilcileri tarafından toplanılmış bir komisyon. Yine aynı şeyleri söylüyor. Bunların hepsini biraraya koyduğunuzda artık eczacının eczacılık hizmetlerinin bir sağlık hizmeti kapsamı içinde olduğunu, hastaya yönelik hizmetler kapsamı içinde olduğunu vurguluyor. Ağırlığın da buraya verilmesi gerektiğini vurguluyor.

Peki nedir bu hastaya yönelik hizmetler? Bugün dünyanın en büyük sorunlarından bir tanesi yanlış ilaç kullanımı. Yani rasyonel

ilaç kullanımının teşvik edilmesi. Rasyonel ilaç kullanımı dediğimiz olay da hekim başta olmak üzere hasta ve eczacı üçgeninin çok iyi çalıştırılması sorunudur. Dolayısıyla rasyonel ilaç tedavisinin sağlanmasını isteyen devletler, eczacıyı bu amaçla kullanmak durumundalar ve eczacıyı da bu amaçla kullanmaya çalışıyorlar.

Peki nedir bizim eğitimimizin sorunları? Sorunlardan bir tanesi eczacıyı daha belirleyememiş olmamız. Eczacının hizmetlerini belirleyemedik. Sorumluluklarını belirleyemedik. Eğer hastane eczacılarının bugünkü fonksiyonlarını akademisyen arkadaşlarımız biliyor olsalardı, bu konuşmaların çoğunu yapmazlardı. Bugün maalesef hastane eczacısının tek görevi stok kontrolü yapmaktır.

Ne hastaya bir bilgi verebiliyorlar, ne hekimle ilaç hakkında konuşabiliyorlar. Ankara'da yapılan toplantıda, şöyle bir soru sordular, bir baş eczacıya; dediler ki; "ilaçla ilgili bilgileri nereden alıyorsunuz?" Cevap şuydu; "Hekim arkadaşların hazırladığı ve yayınladığı bilgilerden topluyoruz." Tam tersi olacak şeyi, eczacının bilgi vermesi gereken kesim, eczacıyı eğitmeye kalkıyor. Eczacı ne yapıyor burada? Yaptıkları; bir depoya atılmışlar, meslek olarak hiçbir yetkileri yok, yasal olarak bir sürü yetkileri olmasına karşılık. Sadece çizik çizdiriyorlar. Eğer biz hastane eczacısını bu alanda, bu şekilde kullanmak istiyorsak tabii ki eczacılık fakültesine de gerek yok. %10'u burada çalışıyor. Serbest eczanelere geldiğimiz zaman diyoruz ki; eczacı ilacı raftan alıp veren kişi değildir. Peki nedir? Ne yapacak eczanede? Hastaya ilaçla ilgili bilgileri verecek. Nesini verecek? Nasıl imal edildiğini mi anlatacak? Formülündeki hidroksil gruplarını mı anlatacak? Tabii ki bilmesine gerek var. Ne verecek? İlacın etki mekanizması, etkisi nedir? Yan etkileri neler olabilir? Kontrendikasyonları neler olabilir? Bunları kullanırken nelere dikkat edilmesi gerekir? Bunları verecek. Şimdi bir de olay şuraya çekiliyor. Efendim, diğer bilgilere gerek yok mu? Kesinlikle her zaman söylüyorum. Ben olayın, diğer bilim dallarıyla ilgili olarak hiçbirinin gereksiz olduğunu

iddia etmiyorum. Yalnız bunların dozajının yeniden ayarlanması gerektiğini savunuyorum. Eğitimin de çok akademik olduğunu söylüyorum. Gerçekçi olmadığını söylüyorum. Yüksek lisans ya da doktora düzeyinde verilen bazı konuların, işlenmesi gereken bazı konuların, lisans eğitiminde verilmeye çalışıldığının gayretinin içinde olduğunu söylüyorum. Benim söylediğim tamamıyla bu; çarpıtmayalım lütfen. Ben hiçbir zaman farmasötik kimya gereksizdir, farmakognozi gereksizdir, şu gereksizdir, bu gereksizdir diye bir tartışmaya girmiyorum. Lütfen çarpıtmadan hastalığı teşhis edelim. Bu bizim mesleğimiz. Hep beraber çözelim. Benim dediğimin de doğru olduğunu söylemiyorum. Ben burada kendi düşüncelerimi, sizlere vermek istiyorum. Yanlış olduğunu, yanlış olanını bana söylersiniz, hepberaber tartışırız. Bu toplantının amacı da herhalde bu. Kişisel kimseyle hiçbir sorunum yok; kesinlikle kişisel sorunlara bağlı olarak şu derslerin kalkması isteniyormuş gibi de yanlış hedeflendirme yapılmasın.

Benim özet olarak son söylemek istediğim, biz, eczacıyı nasıl görmek istiyoruz? Hastane eczacısını nasıl görmek istiyoruz? Eczane eczacısını nasıl görmek istiyoruz? İşlevleri, sorumlulukları bir profesyonel olarak ne olmalıdır? Onları belirlememiz lazım. Sanayideki eczacıyı istiyor muyuz? %2 oranında çalışıyor. Dünya Sağlık Örgütü eczacının sanayideki rolünü de irdelemiş. Sadece üretimi düşünmemiz gerekir. Üretimde çok düşük düzeyde eczacı çalışıyor. Bilgi üretiminde çalışıyor. Araştırmada çalışıyor. Sanayiye de sadece üretim diye görmemek lazım. Amerikalı profesörün de söylediği gibi o 1970'lerde dünyada bitti. Onun için gerçekçi olalım, çözelim sorunlarımızı. Hoşgörülle, birbirimizi kırmadan, birbirimizi severek çözelim. Teşekkür ederim.

Ecz. Mehmet Domaç:

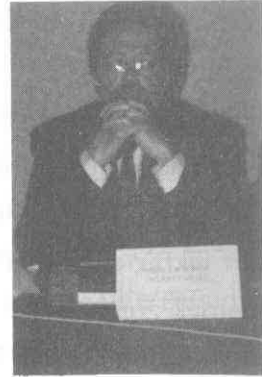
Düşüncelerini çok açık, net bir şekilde ortaya koyduğu için

ayrıca teşekkür ediyoruz. Şimdi sözü Prof.Dr.İlbey Ağabeyoğlu'na veriyorum.

Prof.Dr.İlbey Ağabeyoğlu

Gazi Ünv. Ecz. Fak Farmasi Teknolojisi A.B.D Başkanı.

Teşekkür edirim Sayın Domaç. Sevgili meslektaşlar. Bugün ilginç bir toplantıdayız. İstanbul eczacı Odası'nın hazırladığı bir video filmini seyrettikten sonra konuşmacılar olarak genelde doğaçtan konuşuyoruz. Ben film sırasında aldığım birtakım notlardan size fikirlerimi açıklayacağım. Eczacılıktaki eğitimi eleştiriyoruz. Bu yeni bir konu değil. Yıllardır bu konu tartışılır. Ben mesleki hayatımda iki tane fakültede bulundum. 18 yıl Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 7 yıldır da Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ndeyim. Her iki fakültede de zaman zaman bu konular ortaya atılır, tartışılır ama bir türlü sonuca varamayız. nedenini ben düşündüğüm zaman kimsenin, hiçbir branşın kendinden fedakarlık yapmaya hazır olmadığını görüyorum. Eğitimimizde şüphesiz ki fikir birliğinde olduğumuz konu, bütün konular eczacılık eğitimi için gereklidir. Faydalıdır, yararlıdır. Fakat dozu üzerinde tartışma olmaktadır. Mesela bitkisel ağırlıklı konulardan bir tanesi. Farmakoloji konusu hangi oranda olmalıdır? Bu da tartışılan konulardan bir tanesi. Fakat genellikle yaptığımız hata, mevcut dersler üzerinde tartışıyoruz, olması gereken dersler üzerinde fazla durmuyoruz. Ben tamamen kendi kişisel görüşlerimi sunuyorum. Bir farmakoloji eğitimi, bugün eczacılık fakültesinde hence yeterli değildir. Daha geniş kapsamlı olmalıdır. Bitkisel ağırlıklı konular belki biraz daha azaltılabilir. Şüphesiz ki doğal kaynaklar ilaç olarak en önemli kaynaklarımızdan

ve o konuda da olabildiğince bilgiye ihtiyacımız var. Fakat bu başka bilgilerin zararına olmaması lazım. Farmakoloji ve terapi ağırlıklı konuların ağırlığını ileri sürerken unuttuğumuz şeyler var. Bugün ABD'de 5 yıl olan eczacılık eğitiminde 2 yıl terapötik dersi vardır; bunu pek fazla söyleyen kimse yok aramızda maalesef. Ben bunun olmasının gereğini düşünüyorum. İş sadece farmakoloji ile bitmiyor, bizzat terapötik dersi görmelidir eczacı. Hastayla iletişimi sırasında eczacılık bilgisini kullanırken terapiyi de çok iyi bilmesi lazım eczacının. Ben şahsen 13 yıldır, biyoyararlılık konusunda öğrencilerime birşeyler öğretmeye çalışıyorum. İlaç eşdeğerliği ve eşdeğersizliği üzerinde konuşuyorum. Bu konu son 5 yıl içinde ülkemizde konuşulur hale geldi. Fakat görülüyor ki hala 60'lı yıllarda Batı'nın yaptığı hataları tekrar ediyoruz. Oradaki hataları öğrenip, izleyip, o hataları yapmamak zorundayız. Yeniden keşifler yapmaya ihtiyaç yoktur. Bir biyoyararlılık konusu Türkiye eczacılığında önemli bir eksiklik. Konu yavaş yavaş pişiyor. Ama sonuç verecek köşeyi dönemedik.

Endüstride eczacı olana arkadaşlarla konuştuğumuzda, bunun bilincinde olduklarını, bu işi uygulamaya hazır olduklarını algılıyoruz. Fakat Sağlık Bakanlığı yetkilileri, otoriteler, bunu yaptırım olarak istemediği müddetçe endüstri görüyoruz ki kendi başına bu işe kalkışmıyor. Ancak endüstri bir Rusya'ya ihracat söz konusu olduğu zaman, Rusya'daki yetkililerin bunu istemesi üzerine doğrudan doğruya Rusya'da biyoyararlanım çalışmaları yaptırıyor, çok güzel birşey. Niye bunlar Türkiye'de yapılmasın? Diğer birtakım çevrelerle konuştuğumuz zaman, bunun çok zor olduğunu, pahalı olduğunu ileri sürüyorlar. Ve adeta bu konuya firma, karıştırma, bulandırma havasına giriyorlar. Çok yanlış. Bizim büyük bir eksikliğimiz biyoyararlılık ve ilaçta eşdeğerlik meselesidir. Bunu tartışabilmek için biyoyararlılık konusunun iyi oturtulmuş olması gerekiyor. Temel eczacılık eğitiminde eksiklerimiz çok. 5 yıllık eğitim konusunda sanıyorum fikir birliği içindeyiz. Yakın geçmişte 5 yıllık eğitime karşı çıkan eczacı

meslektaşlarımız, bugün artık onlar da 5 yıllık eğitimi savunuyorlar. Fakat bunun ne zaman pratiğe uygulanacağını bilemiyoruz. Umuyoruz ki yakın bir gelecekte bu işler işlerlik kazanır.

Meslektaşlarımızın büyük bir kısmının eczane eczacısı olduğu vurgulandı. Katılıyorum bu görüşe. Niçin eczane eczacılığında daha verimli olacak dersleri de önermiyoruz arkadaşlar. Bu benim kafama takılıyor. Eczane bir işletmedir. Eczane bir ticarethanedir. Ben 42 yıllık eczacılığımın 17 yılı diplomasız eczacı olarak, babamın eczanesinde geçti. Ticaretin ne olduğunu iyi bildiğimi sanıyorum. Bir firma gelip, size kendi ilacını aldığımız zaman %10 mal fazlası vereceğini söyleyebilir ve bu sizi o ilacı kullanmaya itecektir. Burada etik sorunlar vardır, burada ticari sorunlar vardır. İşte bir eczacı meslektaşımız bu gibi sorunlarla karşılaştığı zaman doğru kararı verebilmesi için gerekli bilgileri biz eczacılık eğitiminde vermiyoruz. Bir işletmecilik dersimiz yok. Bunun lafını da çok az ediyoruz. Niçin eczacı öğrencilerimize iyi bir işletmecilik dersi vermiyoruz? Bir işletmecilik dersimiz yok. Bunun lafını da çok az ediyoruz. Niçin eczacı öğrencilerimize iyi bir işletmecilik dersi vermiyoruz. Ancak meslektaşlarımız kendi çabalarıyla öğrenebiliyorlar ve ondan sonra birçok meslektaşımız şikayet ediyor. Fakültedeki bilgiler uygulanmıyor diye. Tez elden çözülmesi gereken sorunlardan bir tanesi eczacılık eğitimine işletmeciliğin sokulmasıdır.

Fakülte yönetimindeki sorunlardan bahsedildi. Hocalar olarak aramızda toplantılar yapıyoruz. Birtürlü sonuca varamıyoruz. Rahmetli Turan Güneş'in güzel bir yöntemi vardı. demiş ki bu gibi noktalarda herkes bulunduğu noktadan bir adım geriye gitmeyi göze alabilmeli. Bu cesareti gösterebilirsek daha iyi bir yönetim getirebiliriz. Fakat herkes oturduğu koltuğa sınıksız yapışıp, ben bundan bir milim oynamam daha fazlasını isterim havasına girerse bir yerlere varamayız. Biliyorsunuz 1982 'den beri bir YÖK dönemi yaşıyoruz. Çok ağır eleştiriler var. Şüphesiz ki ortada alınacak dersler ve düzeltilmesi ge-

reken şeyler var. Demokrasinin olduğu ortamlarda oyla işbaşına gelen yöneticiler, kendine oy veren kişilere kendini sorumlu hissedecektir. 50 kişiye karşı kendini sorumlu hisseden bir yönetici, bir kişiye karşı, örneğin bir rektöre karşı kendini sorumlu hissederse 50 kişiye hesap vermek daha zordur. Bir kişiye hesap vermek çok daha kolaydır. Hele biraz çıkar ilişkileri varsa bir kişiye hesap vermek kolaydır. Bunun için demokrasi iyi bir yöntemdir. Buna inanıyorum. Yönetimde bu eksiklikler var. YÖK öncesi dönemde asistanlarımız ve öğrencilerimiz yönetime katılırlardı. Video filminde de gördük. Öğrencileri son sahnelerde izledik ve sayın başkan bu işin kolay olmadığını söyledi. Niye bu böyle olsun. Öğrenci arkadaşlarımızın da fikirlerini almamız gerekiyor. Bizim Türk toplumu ataerkil ailedir. Çocuklara söz hakkı tanımama eğilimi vardır. Sen sus, küçüksün politikası vardır. Büyüklere saygı güzel birşeydir. Ama bunun kadar güzel olan başka birşey var: Çocuklarımızı kişilikli yetiştirmek. Bütün çocukluğunda sen sus, anlamazsın politikasıyla yetişen çocuk, büyüyünce de kişiliksiz oluyor veya aynı politikayı başkalarına uyguluyor. Halbuki biz eczacılık sorunlarını tartışırken öğrenci arkadaşlarımıza da aramızda yer vermemiz gerekir. Onlardan da yararlanmaya çalışmamız gerekir. Çünkü onlar bugünün eczacılığını yapmayacaklar. Yarının eczacılığını yapacaklar.

Sözlerimi bitiriyorum. Teşekkür ederim.

Ecz.Mehmet Domaç

Ben de Sayın İlbey Ağabeyoğlu'na teşekkür ediyorum. Özellikle sempozyumun ana başlıkları arasında mevcut yasaların irdelenmesi konusu da vardı.

Kısaca YÖK'e değindiği için çok teşekkür ediyorum. Şimdi sözü Prof. Dr.Bayhan Çubukçu'ya veriyorum.

Prof.Dr.Beyhan Çubukçu

İ.Ü. Ecz. Fak.Farmakognozi A.B.D. Öğretim Üyesi

Teşekkür ederim Sayın Domaç, sempozyumun değerli üyeleri, herşeyden önce eczacılık öğretiminin günün gereksinimleri göz önünde tutularak yeniden düzenlenmesi hususunda bu sempozyumu gündeme getiren İstanbul Eczacı Odası Yönetim Kurulu'na teşekkür ediyorum.

Eczacılık öğretimi, dünyada ve Türkiye'de ne şekilde gidiyor. Eczacılık bilimleri öğretiminin 700. yılı. Bugün dünyada, Almanya'da kutlanıyor. Türkiye'de eczacılık öğretimi yapan 7 eczacılık fakültesi var. Eczacılık öğretiminin amacı nedir? Eczacının ilaç hakkında her yönüyle bilgi sahibi olmasını temin etmek, tabii bu ilacın yapımından, etkisine tüm konularını kapsamaması gerekiyor. Bu kadar uzun süredir 153 yıldır, ülkemizde yapılan bu öğretimde değişiklikler oluyor mu, yoksa hep bir kalıp halinde mi gidiyor? Şüphesiz ki değişiklikler oluyor; bilimdeki gelişmeler, bizim eğitimimizde de birtakım değişikliklere ve gelişmelere yol açıyor. Ama bu değişiklikler zamanında, gecikmeden ve tüm ihtiyacı karşılayacak şekilde her zaman yapılıyor mu? Bunlar şimdi olduğu gibi tartışma konularını gündeme getiriyor. Son 30 yıl içinde temel bilimlerdeki gelişmeler, büyük bir hızla oluyor. Biz bu hıza ayak uydurabiliyor muyuz? Kendi mesleğimizde? Öğretimde dünyada ve bizde nasıl bir sistem uygulanıyor? Meslek derslerini öğrenebilmek için bir temel eğitim ve ikinci planda da bu temel eğitimden sonra meslek bilimleri eğitimi yapılıyor. Meslek bilimleri öğretiminde temel konular neleri kapsıyor? Ana temaları olarak ilaç hammaddeleri, biyolojik ve sentetik kaynaklar, hammaddelerin ilaç haline dönüştürülmesi, yapılan ilacın kontrolü. Tabii bütün bunları öğrenebilmek için de gerekli bir takım meslek derslerinden yararlanılıyor. Bunlara ilave olarak

günümüzde yeni birtakım konular gelişti. İlacın tanıtılması, ilacın dağıtımı. Bu eczacının belki biraz eğitiminde gözardı ettiğimiz noktalardan birini teşkil ediyor.

Bilimdeki bütün bu değişiklikler eczacının işlevindeki değişiklikler ile sonuçlanıyor. Meslek hayatında eczacı için her dört ana konusunda değişiklik oluyor şüphesiz öğretimde. Fakat biraz önce de söylediğim gibi ilacın tanıtımı, bir ilaç danışmanlığı ve ilacın doğru kullanımında eczacının rolü, bugün için ön plana çıkmış bulunuyor. Tabii bu ön plana çıkmış derken diğer ana konular ihmal edilecek anlamında söylemiyorum. Ama ön plana çıktığı halde eğitimde bunun biraz ihmal edildiği ve yeniden bunun düzenlenmesi gerektiği kanısındayım.

Biraz önce meslektaşlarım da belirttiler. Bütün dünyada olduğu gibi eczacıların esas çalışma alanları eczane eczacısı olarak oluyor. ilacın yapımı ise şüphesiz ki bilimdeki gelişmeler sonucunda endüstriye kaymış durumda.

Şu halde eczane eczacısı, bugün işlev olarak ilacın yapımından çok, ilacın tanıtımı ve danışmanlığını üstlenmiş durumda. Bu tanıtımı eczacı, doktor ve eczacılara karşı, sağlık personeline ve büyük oranda da halka yapması gerekiyor. Bugün dünya sağlık teşkilatında toplumda eczacının rolü ne şeklinde birtakım toplantılar yapıyor. Bu toplantılarda üzerinde durulan en önemli nokta değişen toplumda eczacının ilacın kullanımında yararlı bilgileri ilacın doğru kullanılmasında eczacıya düşen rol ana konuyu teşkil ediyor. Eczacı ister eczanede çalışsın, ister hastanede çalışsın ilacın tanıtımını, danışmanlığını, doğru kullanımını sağlayacak olan kişi. Bu doğrultuda eğitimde ne gibi değişiklikler yapmak lazım? Eczacılık eğitiminin yelpazesi çok geniş şüphesiz. Bir eczacıya tüm konularda uzman olacak eğitimi vermek mümkün değil. Şüphesiz ki eczacılık öğretiminde yapılması gereken bazı yönlendirmeler, birçok ülkelerde bizden daha önce ele alınmış durumda. Bizde de 15 yıl önce 3 yıl süreyle İstanbul

Eczacılık Fakültesi'nde öğretimde değişiklikler konusunda bazı çalışmalar yaptık ve o zaman Avrupa'daki bazı uygulamaları da gözönüne alarak eczacılık eğitiminde bir yönlendirme gerektiğini vurguladık ve buna göre bir eğitim programı hazırladık. Biraz önce Sayın Ağabeyoğlu'nun da belirttiği gibi malesef bu çalışmalarda benim dersim, senin dersin konuları her zaman gündeme geliyor. Bunların kesinlikle böyle ele alınmaması gerektiğini bir eğitimci olarak söylemek istiyorum.

Ne yazık ki bu hazırladığımız program, yönlendirilmiş bir programdı. Fransa'da uygulandığı şekliyle. Hayat bulamadı ve daha sonra da YÖK sisteminin gelmesiyle, daha başka değişikliklere gidildi. Bu değişiklikler reform şeklinde olmadı. Şimdi ben 15 yıl önce bütün dünyadaki, özellikle Avrupa'daki eğitim sistemlerini bu komisyon çalışmaları arasında 3 yıl süreyle inceleme fırsatı buldum. Tabii 15 yıldır şüphesiz daha başka değişiklikler de oldu dünyada. kişisel görüşlerimi sizlere kısaca bildirmeye çalışacağım. Bütün bunları yapmak istiyoruz da, kısa başlıklarla bu işleri çözümlenmek için neler yapmalıyız? Bir kere eczacılık eğitiminde yönlendirme, 5 yıllık bir eğitimde bir yönlendirme sözkonusu olmalı. Bu 4 yılda temel bilgiler de verildikten sonra, eczane eczacılığı biyoloji ağırlıklı bir bölüm, Fransa'da yapıldığı şekliyle ve endüstri şeklinde son sınıfta öğrencilerin isteğine bağlı olarak 3 değişik öğretim yapılıyor. Tabii daha önceki 4 yıl içindeki öğretimde de bazı derslerin ağırlıkları bu seçime bağlı olarak değişik oranda azalmış oluyor. Son sınıftaki seçime bağlı olarak yapılan yönleme ile daha gerekli bilgiler eczacıya verilmiş oluyor.

Bunun dışında yapacağımız düzenlemeler ne olması lazım. Mezuniyetten sonra bir yüksek lisans öğretimi YÖK ile ortaya çıktı. Fakat yüksek lisans öğretimi, Türkiye'deki eczacılık fakülteleri tarafından yanlış algılandı. Bütün eğitim derken, eğitimi veren kişilerin de biraz eğitilmesi gerekli olduğu kanaatindeyim. Bu yüksek lisans bizde doktora önce, falan dersin yüksek lisansı diye tamamıyla hatalı bir uy-

gulama şeklinde yapılıyor. Yani bir ön doktora öğretimi gibi. Halbuki bu master öğretimi, yani tamamıyla bir uzmanlık öğrenimi şeklinde olmalı. Fransa'da yapılaş şeklinden bir örnek vermek istiyorum. Orada yüksek sertifika şeklinde veriliyor ve bunlar ilaç kontrolü ve endüstrideki bazı konulara yönelik farklı dallar halinde, yani tamamıyla bir ihtisaslaşma şeklinde veriliyor.

Tabii bu ihtisaslaşmada, bir ilacın kontrolüyse, ilaç hammaddesinin kontrolü daha önce, yahut ilaçların biyolojik kontrolüyse, bununla ilgili dersteki ağırlıklar farklı disiplinler tarafından veriliyor. Benim kanıma Türkiye'de de bu ihtisaslaşma bir doktora eğitimi şeklinde, toplumun ihtiyacı olduğu şekilde bir uzman yetiştirecek, kişilere yönelik bir eğitim olmasında yarar var diye düşünüyorum. Ondan sonra eğer akademisyen olacaksa bir doktora öğretimi, belirli konularda ayrı bir şekilde sertifika yapmış kişiler arasında ilk basamak olarak seçilmek suretiyle yürütülmesinde şüphesiz ki fayda olacak.

Yani birçok şeyleri keşfetmemize de gerek yok. Etrafımızda ve dünyada neler olduğunu bir kültür birikiminden, bu kültürün bizi imkanların neler olduğuna götürmesi gerekiyor. Diğer bir nokta daha, bu

işleri yaparken öğrenci sayısında da yeni bir düzenlemeye gidilmesi gerekli. Fakültelerimiz eğitim yaptığımız yerler, çok daha kısıtlı öğrenci yetiştirmek üzere. Fakat politik baskılar v.s. nedeniyle devamlı olarak hep öğrenci sayılarında artma oldu. Buna mukabil, donanımı yeterli değil. 100 kişiye ancak eğitim yapabileceğimiz bir yerde 300 kişiyle eğitim yapmaya çalışıyoruz. Bunun neticesinde eğitimin kalitesiz olacağından şüphe yok. Çünkü bizler uygulamalı bir öğretim yapmak zorundayız. Tabii bütün bu eğitim meselesinde eğitimin yalnız fakültelerde değil, bittikten sonra bir eczacının sürekli eğitim görmesi, karşılaştığı zorlukları çözebilmek için kendini devamlı geliştirmesi gerekiyor. Bu da meslek içi sürekli eğitimlerle perçinlenmesi gerektiği kanaatindeyim. Teşekkür ederim.

Ecz.Mehmet Domaç

Biz de Sayın Bayhan Çubukçu'ya teşekkür ediyoruz. Ben yeri gelmişken küçük bir ilave yapmak istiyorum. Fizik mekanlar ve öğrenci sayısı konusunda 1982 yılında 7 eczacılık fakültesinin fizik mekanlarında bir değişiklik olmamasına karşın 80 yılına oranla 83 yılında artış %38.5 düzeyinde, öğrenci artışı sözkonusu. Yine 84 yılındaki artış ise yine %44.24. Yani fizik kapasite artmamasına karşılık %44'lük ortalama bir artış sözkonusu öğrenci sayısında. Söz sırası Sayın Prof.Rollas'da, buyrunuz efendim.

Prof.Dr.Sevim Rollas

Marmara Üniv. Ecz.Fak.Farmasötik Kimya A.B.D. Bşk.

Teşekkür ederim Sayın Domaç, Sayın Meslektaşlarım, Sevgili Öğrenciler,

Ülkemizdeki eczacılık eğitimini sayın konuşmacıların da belirttiği gibi değişik platformlarda yıllardır tartışmaktayız. Ancak ideal bir eğitim için çözüme varmış değiliz. YÖK Yasası'nın çıkması ile, her

eğitimi programında okutulması gerekli teo-rik ve pratik saatleri gösteren çerçeve öğretim. YÖK öncesi bazı fakültelerin başlattıkları eğitim öğretimle ilgili, yapmayı planladıkları girişimleri sonuçsuz bırakmıştır. Sadece %20 artırım yapılabilmesi olanağı gözönüne alınarak, bazı fakültelerde bazı derslerin saati artırılmış, bazılarında ise programa yeni dersler eklenmiştir. YÖK Yasası'nın

çıkışından 4 yıl sonra 1986 yılında eğitim öğretilimi yeniden gözden geçirmek için, dekanlar toplantısı başlatıldı, bildiğim kadarıyla hala bir sonuca ulaşılamadı.

Sayın Ağabeyoğlu'na biyoyararlanım ve öğrencilere özgüven verme konusunda katılıyorum.

Öncelikle şunu belirtmek isterim ki şimdiki eğitim, dünyadaki diğer eczacılık eğitimleri ile kıyaslandığında klasik bilgiler yönünden aynı düzeydedir. Ayrıca ders içeriklerine eklemeler yapılarak dünyadaki gelişmeler öğrencilere aktarılmaktadır. Örneğin yeni imal edilen ilaç etken maddelerinin metabolik yollarının bilinmesi, metabolitlerinin saptanması ve metabolitlerinin farmakolojik veya toksikolojik etkilerinin anlaşılması ile piyasaya sürölüp sürölmeceğine karar verilir. Bugün, farmasötik kimya içindeki ilaç metabolizması yeterli düzeyde verilmektedir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri ve bazı Avrupa ülkeleri, eczacının ilaç konusunda ve sağlık alanındaki önemini ortaya koymak, ayrıca yeni iş alanları sağlamak bakımından günümüz teknolojisinin gerektirdiği ve getirdiği yeni alanlara kaymışlardır. Temel eğitimin yanı sıra eczacılık mezunlarına kendi sahalarında hastahane eczacılığı, klinik eczacılık, endüstri eczacılığı gibi uzmanlık eğitimi görme olanağı sağlamışlardır.

Bugünkü eğitimin eleştirildiği noktalardan biri çok akademik

ve endüstriye yönelik olduğudur. Bilindiği gibi endüstri eczacısı olmak için daha spesifik bir eğitimle uzmanlaşmak gerekmektedir. Oysa bugün öğrencilere gösterilen aletler endüstri olanaklarının gerisindedir. Örneğin, gaz kromatograf, likid kromatograf gibi cihazları ilaç fabrikalarında staj yapabilen öğrenciler görebilmektedir. Aynı durum klinik eczacılık için de geçerlidir. Bu konular birer uzmanlık dalıdır.

Şüphesiz, ilaç maddeleri üzerinde en deneyimli kişi eczacıdır. Elbette eczacı ilaç alanındaki gelişmeleri takip eden, devam ettiren, hasta ve hekim arasındaki tavsiyeci olmalıdır. İlacın hastaya nasıl, ne zaman, niçin, ne miktarda ve ne fiyatla, hepsinden önemlisi doğru bir şekilde verildiğini bilmelidir. Ancak klinik eczacı olabilmek için 4 yıllık bir eğitim yeterli midir? Örneğin Dünya Sağlık Örgütü'nün çalışma grubu raporunda, Fransa'da eczacılık öğrencilerinin 5. yılda hastahanelerde tıp öğrencileri ile tıbbi ekiplere alınarak bir yıl süreyle klinik eczacılık öğrendikleri ve hastalarla ilişkilerinde nasıl davranmaları gerektiğini öğrenme olanağı buldukları bildirilmektedir. Görüldüğü gibi 4 yıllık eğitim içinde uzman eczacı yetiştirmek mümkün değildir. Örneğin Kaliforniya ve Washington üniversitelerinde de verilen klinik eczacılık kurslarında dersler hekimler tarafından vak'a şeklinde anlatılmaktadır. Acaba ülkemizde hekimler bu konuya nasıl yaklaşacaklardır. Mezunlarının %78'nin eczane eczacılığı yaptığı ülkemizde öğrencilerin çoğu eczane stajı yapmaktadır. Eczacı arkadaşların çoğu yasal zorunlulukları olduğu halde eczanelerine stajyer öğrenci kabul etmemektedirler. Ya da "devam etme" ben staj belgeni imzalarım demektedirler. Bu önemli konuya değinmeden geçemeyeceğim. Fakültenin staj komisyonunda çalışmaktayım. Yönetmeliğimiz gereği öğrencilerin staj yapacağı eczaneleri biz belirliyoruz. Önce Eczacı Odalarından öğrencilerin staj yapabileceği deneyimli eczanelerin listesini istenir. Bazı Odalardan cevap alamadığımız için öğrencilerden bölgesi içinde beş yıl deneyimli üç eczane ismi bildirmelerini talep ettik. Maalesef öğrenciler staj ya-

pabilecekleri üç eczaneyi güçlükle bulabiliyorlar. Bu duruma, bir çözüm bulmak gerekmektedir. Öğrencilerinde staj konusunda titizlik gösterdiği söylenemez. Bu yıl hastane eczanelerinde staj olanağı sağladı, üzülererek söylüyorum, gönüllü öğrenci bulamıyoruz. eğitimin çok akademik olduğunu gerçekte karşılaştıklarında kendilerine verilen bilgilerin fazla olduğunu söyleyen kişiler acaba kendi sorumluluklarını yerine getiriyorlar mı?

Bugün, eczacılık eğitim öğretiminin yeniden düzenlenmesinde, ülke gerçekleri ve gelecekteki eczacıdan ne beklendiği gözönüne alınarak akılcı bir yol izlenmelidir. Üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri eczacılık öğreniminin süresidir. Öğrenim süresi ülkeler arasında da önemli bir farklılık göstermektedir. Bu süre 4 ile 7 yıl arasında değişmektedir. Ancak eğitimin uzatılması da yasal düzenlemeler gerektirmektedir.

Daha iyi, çağdaş bir eğitim için laboratuvarların modern cihazlarla donatılması gerekir. Araştırma görevlileri, sözleşmeli statüden daimi statüye geçirilmeli ve maddi olanakları iyileştirilmelidir. Yetiştirdiğimiz elemanları bu yüzden kaybediyoruz. Ayrıca araştırma görevlilerinin en az 6 ay yurt dışında bir eğitim kurumunda araştırma yapabilmesi sağlanmalıdır. Gerek öğretim üyelerinin gerekse araştırma görevlilerinin maddi olanaklar nedeniyle katılamadıkları yurtiçi ve yurtdışı kongrelere katılabilmeleri için üniversite bütçelerinde fazla ödenek ayrılmalıdır. Bilimsel araştırmaları ilaç fabrikaları da desteklemelidir. Ayrıca insan sağlığına hizmet verecek projeler hazırlanmalıdır. Teşekkür ederim.

Ecz. Mehmet Domaç

Biz de çok teşekkür ediyoruz. Ben bir iki cümle ilave ederek Sayın İsmail Üstel'e sözü vereceğim.

Sayın Üstel, biliyorsunuz ülkemizde üniversiteye giriş sınavlarında bir hayli yoğunluk var ama çok az kişi üniversiteye giri-

yor. Onları da sonra eksik eğitimlerle veya yeterince eğitemeden mezun edebiliyoruz. Biliyorsunuz 24 Haziran 1990'da yapılan II.basamak üniversite giriş sınavında 205.658 öğrenci sıfır alarak korkunç bir tablo ortaya koydu. Bu durum ülkemizde bir gerçeği ortaya çıkarıyor ki üniversiteye giren öğrencilerin de belli konularda eğitimsizliğini gösteriyor. Yine son yıllarda ülkemizde felsefe ve sosyoloji dersleri konusunda büyük bir erozyon ve büyük bir kayıp sözkonusu. Acaba eğitimimize, yani eczacılık eğitiminde, çağdaş ülkelerde olduğu gibi öğrencinin toplumunu tanıması, toplumdaki kişiliği geliştirmek açısından toplum yararına, kendi toplumu için sorunların ne olduğunu anlayabilmesi açısından sosyoloji dersleri konulabilir mi? Acaba ülkemizde insana duyduğu saygı gereği bireyleri özerk ve özgür kişiler sayan ve onları tartışma ortamlarına çeken ve aydınlatma işlevini yüklenen felsefe dersleri konulabilir mi eğitimimize. Bu konulara da yaklaşarak konuşmanızı yapmaya çalışır mısınız, rica ederim.

Doç. Dr. İsmail Üstel

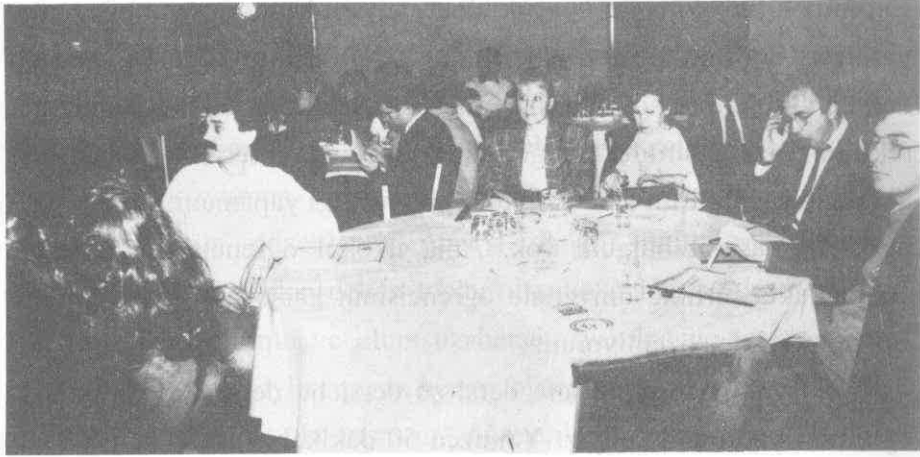
Hacettepe Ünv.Ecz.Fak. Eczacılık İşletmesi Öğretim Üyesi

Teşekkürler sayın başkan. Salonda bulunan öğretim üyesinden öğrencisine, meslek örgüt yöneticisinden meslektaşına kadar tüm eczacılık ailesini saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Ben Ankara'dan dün otobüsle gece yolculuğu yaparak geldim. Şirketin Bolu Dağı'ndaki konaklama tesisinde gecenin saat 03'ünde bir akordiyon sesiyle uyandım. Düzce Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinden 60-70 kişilik bir grup Kafkas Oyunu oynuyorlardı. Hani o hanımların peri gibi süzülüp erkeklerin de çevik kol ve bacak hareketleriyle eşlik ettikleri meşhur Kafkas oyunu. Ve onları 15 dakika boyunca izlerken gençliğin en temel birkaç ögesini birkez daha görerek anımsadım. Dinamizm, coşku, enerji, neşe, iyimserlik; liseden ne kalitede olursa

olsun bu değerli özelliklerle bizim elimize gelen öğrencileri kaliteli bir maya ile yoğurmamız gerekirken acaba nasıl oluyor, diye düşündüm 4 sene sonra yılgın, bıkkın, pestili çıkmış, kötümser değilse bile karamsar kişilere dönüştürebiliyoruz. Bu beceri nasıl acaba bizim elimizde. Yönetim, bilim ve sanatıyla yakından ilgilenenlerin bildiği bir kavram vardır. Mazlov'un gereksinimler hiyerarşisi. Bu gereksinimle hiyararşisinde I. basamak fizyolojik gereksinimlerdir. Kişiler için de toplumlar içinde geçerli olan bir doğrudur bu. Öncelikle barınma gereksinimi, karnını doyurma gereksinmesi gibi fizyolojik gereksinimler sözkonusudur. Daha sonra basamak basamak çıkararak daha rajine diyebileceğimiz, daha moral değerlere dönük gereksinimler gündeme gelir. Video gösterisinin en sonundaki öğrencilerden birinin yakınmasını karanlıkta alabildiğim kadarıyla hocalarla diyalog kuramadığından sözetti. Eczacılık eğitim ile ilgili değişik platformlarda buna benzer yakınmaları duymuşumdur. Der-shanelerimizde bacaklarımızın üşümemesini istiyoruz. Öğretim üyesinin verdiği selamı almasını istiyoruz diyenlerle karşılaşmışımdır. Şimdi Mazlov'un gereksinim hiyerarşisini de gözönünde bulundurursak daha bacaklarının üşümesini, verdiği selamın alınmamasını dert eden bir öğrenci daha diyalog kuramamasını dert eden öğrenci, kalkıp dünyada neler olup bittiğini, sorumluluğu, yeniden biçilmek istenen fonksiyonları, bunların gerektirdiği potansiyeli acaba düşünebilecek midir? Kendisine verilmeyen, verilemeyen bu özellikleri acaba dert edebilecek midir? Acaba gözünü, ufkunu bu kadar geniş bir eğitim perspektifine dikebilecek midir? Yine video gösteriminde not aldığım kadarıyla üzerinde durmak istediğim noktalardan biri de klinik eczacılık konusu. Acaba bunun tanımında öğrenciler bir yana, biz öğretim kadrosu anlayabiliyor muyuz? Klinik eczacılık nedir? Klinik farmasi de diyoruz bazen, yani çeviriyle klinik farmakoloji nedir? Terapötik nedir? Farmakoterapi uzmanlığı nedir? Bunlar yalnızca hastanelerde gerçekleştirilen etkinlikler midir? Bun-

lar yalnızca bir tek ders konusu ile sınırlı etkinlikler midir? Sayın Kanzık, konuşmasının başında bir teyp deşifresindeki hata nedeniyle söylenmediği halde klinik farmakognosi deyiminin geçtiğini belirtti.

Bu deyim inanın benim çok hoşuma gitti. Klinik farmasi tek bir derse kapatılabilecek bir dar parantez değildir. Evet farmakognazi de klinik farmakognosi olarak perspektifini oturtabilir. Evet farmasötik kimya da klinik farmasötik kimya olarak ki payı-aktivite üzerinden bunu büyük ölçüde gerçekleştirmiştir. Perspektifini oturtabilir. Evet farmasötik teknolojide klinik farmasötik teknoloji olarak purapeklifini oturtabilir. Klinik eczacılık ya da farmakoterapi uzmanlığı yalnızca bir ders konusu değildir. Bir bakış açıdır. Bir perspektiftir. Bir yorumdur. Bir meslek felsefesidir. Ve farmokognazi dahil tüm derslere bu felsefe içinde yer olduğunu düşünüyorum. Bunu tabii tartışmalarda daha dolgunlaştırabiliriz inancındayım.

Bilimsel düşüncenin yerleştirilmesi gerektiğinden sözedildi ve laboratuvarların para ile eşdeğer olduğu söylendi. Acaba bilimsel düşünce sadece HPLC üzerinden mi gerçekleştirilebilir? Elinizde aynı termometre ile hergün aynı yerde hava sıcaklığını ölçüp bunu kaydedtiğinizde ve bu bölgenin geçmiş yıllardaki ortalamaları ile karşılaştırıp

ilgili literatür ışığında olası nedenleri tartıştığımızda bu 10.000 liraya gerçekleştirilebilecek bir bilimsel çalışmadır. Bilimsel düşüncenin tek koşulu yüzmilyonlar değildir. Bu da bir perspektif konusudur. Acaba bilimsel düşünceyi çok daha ucuz yöntemlerle aktarabilme konusunda biz becerikli miyiz? Bunu kendimize açıkyüreklilikle soruyor muyuz? Eğitimin hep süresi üzerinde duruluyor. 4 yıl mı, 5 yıl mı? Bugünkü bakış açımız değişmedikçe 15 yıla da çıksa çok birşeyin değişeceği inancında değilim. Sayın başkan sosyoloji dersi konmalı mı, felsefe dersi konmalı mı dediler? Bizim sorunumuz eğitici kadro olarak söylüyorum eczacılık eğitimi değildir. Bizim sorunumuz Sayın Bay-sal'ın değindiği eğitim eğitimidir. Biz eğitimin ne olduğunu biliyor muyuz? Eğitimin hedef belirleme yöntemlerini biliyor muyuz? Eğitimin izleme tekniklerini biliyor muyuz? Eğitimde değerlendirme ve ölçme denen çok karmaşık bir kavramın bilincinde miyiz? Biz kendi kalitemizi değerlendirecek kadar eğitilmiş eğitim kadroları mıyız? Hepimiz bilim uzmanlığı yaptık, doktora yaptık, sonra statümüze göre yardımcı doçentlik, direkt doçentlik şu, bu. Eğitim konusunda hangi dersi aldık, rehber hocalarımız eğitimle ilgili hangi dersi almamız gerektiğini bize aktardılar? Bugün üniversiteden ayrılacak olursam belki çok iş yapabilirim ama ilk okul öğretmenliği yapamam. Çünkü pedagoji formasyon bulgum yok. Ama ilkokul öğrencisinin karşısına çıkmamakla birlikte üniversite öğrencisinin karşısına çıkabiliyorum. Bu çelişkiyi de çözemiyorum.

Sosyoloji dersi, felsefe dersi şu dersi bu dersi değil. Bunların eğitimini yaptırabilmeliyiz. Yalnızca 50 dakikalık. Haftada 1-2 saatlik, 1-2 haftalık derslerle öğretim yapabiliriz. Eğitim yapamayız. Deontoloji eğitiminin gereği gene video gösteriminde vurgulandı. Ben 15 sene boyunca deontoloji anlatayım, tekrar bir Kumadin yüklü bir reçete için tezgah altına kaçırırsa orada eğitemedim demektir. Ancak öğretebildim demektir. O bakımdan eğitimin davranışlara yönlendirebilme, davranışlara sindirebilme olduğunu kavramalıyız ve

bunu yaşayarak yaşatarak aktarabilmeliyiz diye düşünüyorum. Yine Sayın Baysal eğitimi bilgiyi kullanabilme olarak tanımladılar. Çok hoşuma gitti. Biz öğrenciye sadece bilgi veriyoruz. Yani sırtına bir paraşüt takıyoruz. Ondan sonra da uçaktan atıyoruz. Sonra da "Niye paraşütünü açamadı, yere çakıldı, yazık oldu bu mesleğe" diyoruz. Sırtına paraşüt takmak, o paraşütü gerektiği yerde açma becerisini aktarmayı garanti etmiyor ne yazık ki o bakımdan öğretimle eğitimin farkını, bu çok önemli gördüğüm farkı davranışlara yansıtabilme becerisiyle birlikte aktarma demek olan tanımını önce bizle öğretim kadrosu olarak içimize sindiriyor muyuz? Bunu yapamıyorsak 5 yılla, 15 yılla bugünden çok farketmeyecektir diye düşünüyorum. Laboratuvar derslerimizi ana dallar biraz kesebilsek de hastaya daha dönük laboratuvarlar oluşturabilirsek. Yine video gösteriminde insan ilişkilerinin işletme fakültelerinde alınabileceği beyan edildi yanlış not almadıysam. Buna katılmıyorum, çünkü eczacılık alanında insan ilişkisi hasta rolü denen, sosyolojide hasta rolü olarak tanımlanan çok karmaşık, çok alıngan, çok kırılğan, çok sinirli, panik noktasına gelmiş bir kişiye birçok doğruyu anlatma ve eğitim yapma zorunluluğu demektir. Ve bunu eczacılık fakültesi dışında hiçbir yerde veremeyiz.

Bu sempozyumun kendisi de bir eğitim. Bu sempozyumu bir meslek örgütünün düzenlemiş olması da bir eğitim. Kırkpınar Güreşleri'ne dönmüş olan dekan toplantılarının gelenekselleşmesi de bir eğitim. Tüm olumlu ve olumsuz herşey, yapılan ve yapılmayan herşey; söylenen ve söylenmeyen herşey bir eğitimidir. Sadece derslerinin 50'si değildir. Bir konuşmacı, öğrencilere değinirken, "Onlar yarının eczacılığını yapacak" dedi. Doğru. Ama bu toplantılardan bir sonuç alamayacak olursak, bu toplantıları davranışlarımıza aktarmayacak olursak, o zavallı öğrenciler yarının eczacılığını bugünün eğitimiyle yapmak zorunda kalacaklar ve bunu düşününce benim tüylerim diken diken oluyor. Saygılar.

Ecz. Osman Özçelik

Bulvar Eczanesi sahibi,

İst.Eczacı Odası Eski Gen. Sek. Eczane Sah. Der. Eski Bşk.

Sayın Üstel'in bu güzel konuşmasından sonra eczacılık eğitimini genel eğitimden ayırmanın mümkün olmadığını buraya katılan tüm meslektaşlarımız bilirler. Eczacılık eğitimi genel eğitimin bir bölümüdür. Ve eğitim insanı özel bir amaç için özel bir konuda derinleşmesine bilgi sahibi yapmaya çalışır bir yanıyla. Fakat bu yeterli midir? Eğitimin

diğer bir yanı da edinilen bilgilerin toplum yararına kullanılmasına yönelik olmamalı mıdır? İşte eğitilmiş insan eğitim sonucunda aldığı bilgilerin toplumun yararına, giderek insanlığın yararına kullanıldığı sürece o insan eğitilmiş insandır. Eğitilmiş insanın oluşumunda doğal olarak bilim adamlarının çok önemli rolü vardır. Üniversitelerimizdeki öğretim üyelerimiz katkıları çok büyüktür. Onların katkıları sayesinde eğitilmiş insan unsuruna ulaşmak mümkün oluyor. Ama öğretim üyelerimiz acaba demin sayın hocamın da belirttiği gibi yeterince eğitilmişler midir? Bilimsel düşünme yeteneğinin kazandırılması temel hedef olmalı iken eğitim sonucu edinilen bilgilerin doğru kullanımı, temel hedef olmalı iken acaba bu konuda yeterince başarılı olabiliyor muyuz? Bilimsel düşünme yeteneğinin kazandırılmasında temel unsur özgür düşüncenin ortaya çıkmasıdır; düşüncenin özgürleşmesidir. Eğer düşünce özgür değilse bilimsel düşünceye ulaşmak da mümkün değildir. Bu anlamda eğitimcilerimiz özgür müdürler? İşte eğitimin dayandığı temel noktalardan biri de özgür düşüncedir. Özgür düşünceli insan bilimi geliştirebilir ve bilim, özgürlük ortamında gelişebilir. Bu konu gerek

üniversitelerimizde gerek diğer eğitim kurumlarında son derece tartışılması gereken bir konudur. Eczacı yetiştiren fakültelerimiz sadece ilaç hakkında, ilaçla ilgili bilgileri vermekle mi yetinmelidir? İlaç hakkında yeterince bilgi sahibi olan bir insan, bir eczacı acaba yeterince eğitilmiş ve topluma yeterince yararlı olabilecek bir duruma gelmiş midir? Bu insanı üniversiteden çıkarıp toplumun içine bırakıyorsunuz zaten toplumla birlikte yaşıyor. Toplumun sorunlarına, toplumun problemlerine duyarlı hale gelebilmiş midir? Sadece insanlara ilaç ulaştırmakla mı görevlidir veya ilaç hakkında bilgi vermekle mi görevlidir bu insan. Bir eczacı mezun olur ve diyelim, benim doğum yerim olan Mardin'in Derik ilçesine eczacılık yapmak üzere giderse bu insanın karşısına çıkacak en büyük sorunlardan bir tanesi iletişim kurmaktır. Yani orada oturan insanlarla, hastasıyla, sağlıklılarıyla iletişim kurmak konusunda büyük sıkıntı çekecektir. Yani orada oturan insanların diliyle hitap etmek konusunda büyük bir sorun çıkacaktır ortaya.

Yine başka yörede, başka eczacı veya sağlık mensubu gelen hastaya veya vatandaşa sağlık hizmeti konusunda edindiği bilgileri aktarmak üzere eğer bir başka toplantıda bir hekim arkadaşımızın söylediği gibi günde üç defa dişlerini fırçalamasını, alınan ilacın tok veya aç karnına alınmasını tavsiye ettiği bir durumda devletin güvenlik güçleri, devlet temsilcileri o insanlara dışkı yediriyor o eğitimin bir amacı kalabilir mi, o eğitimin bir anlamı kalabilir mi? Yani insanla, toplumda yaşıyorsa toplumun tüm sorunlarıyla ilgilenmek zorundadırlar. Sadece ilaç hakkında bilgi sahibi olmak, hatta derinlemesine bilgi sahibi olmak yeterli değil, onu toplumun yararına kullanabilmek için insanların sosyal sorunlara duyarlı, o konuda bilgi alması gerekiyor. Eğer insanlarımız yeterince eğitilebilmiş olsaydı, eğer bu konuda duyarlı olsalardı, her 30 yılda bir askeri darbe ile karşılaşır mıydık? Toplum bu kadar duyarsız mı kalırdı? Yine öğretim üyelerimiz üniversitede bilimsel düşünceyi, özgür düşünceyi

bütünüyle özümsemiş ve buna sahip çıkacak yeteneklerini geliştirmiş olsalardı YÖK baskısına boyun eğerler miydi?

Eczacılık eğitimini, ilaçla ilgili bilgileri yeterince almış bir eczacı bile bu konularda eksik kalması halinde yarım kalmıştır. Kaldı ki yine video gösteriminde de gördüğümüz gibi hemen toplumun eczacılık mesleğinin tüm kesimlerinden arkadaşlarımız konuştu. Yani endüstride çalışan eczacı arkadaşlar eczacılık eğitim sonucunda aldığı bilgileri kendi mesleğinde yeterince kullanamadığını, yararlanmadığını, endüstri eczacılığını ancak fabrikada öğrenmeye çalıştığını ifade etti. Eczacılık fakültesinin önerdiği eğitim, endüstride eczacılık yapmaya yeterli değil. Peki kamu kesiminde bir devlet hastanesinde çalışan bir eczacı arkadaşımız yine eczacılık fakültesinde 4 yıllık yoğun bir eğitim sonucunda aldığı bilgileri yine hastanede veya bir sağlık ocağında çalışan bir eczacı arkadaşımız yeterince o bilgilerden yararlanabiliyor, bu bilgilerini toplumun hizmetine sunabiliyor mu? Onun da yetersiz olduğunu görüyoruz.

Peki eczane işletmeciliği yapmak zorunda bırakılan eczacılarımızın yüzde 80-90 oranında serbest eczacılık yapan arkadaşlarımız yine 4 yıllık eğitim sonucu aldığı bilgileri eczanelerinde, insan ilişkilerinde, hastalarına karşı kullanabiliyor mu? Görüyoruz ki yeterli değil. Yani eczacılık fakültesinden mezun olmuş bir eczacı ne sanayide ne kamu kesiminde ne de serbest eczacılık alanında edindiği bilgileri kullanabiliyor.

Demek ki tüm konuşmacıların da katıldığı gibi eczacılık eğitiminin yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Bana göre mutlaka branşlaşma olmalıdır. Serbest eczane, eczane eczacılığı yapacak öğrencileri, yine bu alanda karşılaşılabilecek sorunlar gözlenerek, saptanarak o konuda yeterince bilgi sahibi kılınmalıdır.

Video gösteriminde sanayiden, serbest eczacılığa geçen bir arkadaşımız 6 ay çok büyük bir sıkıntı yaşadığını söylüyor. Ben 17 yıllık serbest eczane sahibiyim, hala sıkıntı çekiyorum. Yeterince bilgi sa-

hibi değilim. Sağlıklı bir sağlık hizmeti verdiğime inanmıyorum. Peki meslek içi eğitimler buna bir çözüm getirebilir mi konusu, tabii ki düşünülebilir. İstanbul Eczacı Odası'nın düzenlediği meslek içi eğitim programlarına bence sayı belki çok küçük gibi gelir ama İstanbul'da özellikle eczane eczacılığı yapan arkadaşların o oranda katılması bile büyük bir rakamdır. Yoğun bir talep var demektir. Eczane eczacısının bilgisinin yeterli olmadığı, yeni bilgileri yakalamak için gereksinim için de olduğunun bir göstergesidir. Ama katılım çok yüksek değil, bu da eczane işleten arkadaşların uğraşmakla, çözmek zorunda kaldığı bir sürü probleminin varlığından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Serbest eczanede çalışacak olan arkadaşlar için ayrı bir eğitim programı, sanayide çalışacaklar için ayrı bir eğitim programı ve yine kamu kesiminde çalışacaklar için ayrı bir eğitim programı.

Yine işletmecilik, bilgisayar gibi derslerin eczacılık eğitiminde yer alması tüm konuşmacılar gibi benim de katıldığım bir durum. Çağın gereklerine uygun, teknik donanımlarla eğitim yapmak artık çağdaşlığın bir gereğidir. Ayrıca benim bir önerim eczacılık okullarında temel insan hak ve özgürlükleri ve demokrasi adlı bir ders oluşturulmalıdır. Teşekkür ederim.

Ecz. Mehmet Domaç

Biz teşekkür ediyoruz. Sayın Özçelik. Şimdi sözü Saniye Gülhan'a veriyorum.

Dr. Ecz. Saniye Gülhan

Bilim İlaç Sanayisi

Değerli konuklar, sevgili öğrenciler,

Eczacılık eğitiminde böyle bir toplantının düzenlenmiş olması güzel. Ancak bu toplantıda sanayi eczacılığının dile getirilmesi, gündeme getirilmesi daha güzel. Bu konuda teşekkür ediyorum. Ben

eğitim sorunlarını tartıştığımız bu konuda öncelikle mevcut programları eleştirmek, ilave ders ya da ilave programlar önermek yerine mevcut sistemi, eğitim sistemi açısından değerlendirmek istiyorum.

Biz mevcut YÖK sisteminin hakim olduğu bir üniversitede eczacılık eğitimi mi yapıyoruz, eczacılık öğretimi mi yapıyoruz?

Belli dersleri öğrencilere veriyoruz. Eğitim bir anlamda verilen dersleri birleştirmek, formülasyon haline getirmek, yardımcı disiplinlerle birleştirmek ve kullanana yararlı hale getirmektir. Bu anlamda biz birtakım dersleri öğrenciye öğretiyoruz ama öğrettiklerimizi gerçekte eğitebiliyor muyuz, o kullanacak hale getirebiliyor mu, bunu benimsiyebiliyor mu, özümseyebiliyor mu?

Eğitimin amacı belli kişilikte bir eczacı yetiştirmektir. Belli bir eczacı kişiliği verebiliyor muyuz mezunlarımıza? Eczacı kişiliği arayan, öğrenen, düşünen, sorgulayan, yargılayan, karar veren bir kişilik olması gerekir. bu kişiliği bu arkadaşlarımız alabiliyor mu? Mezun olan arkadaşlarımız gerçekten kendine güvenen, mesleğine inanan, onu savunan bir meslek sahibi olabiliyor mu? Sanayi açısından baktığımda eczacıların mesleklerine yeterince sahiplenmediğini, yeterince inanmadığını, yetirene güvenmediğini görüyorum. o zaman bir eksiklik var demektir.

İş müracatına gelen arkadaşlarla mülakat yapılırken birinci soru "neden sanayi?" ve verilen cevap, "Eczane açma şansım yok", "üniversitede kadro bulamadım" onun için sanayi ve hiçbiri bana; "bu benim hakkım, ben eczacıyım ilacın üretiminde söz hakkıyım ve bunu burada yapmam gerekiyor" diye düşünmüyor. İkinci olarak "Peki sanayinin hangi dalında çalışmak istiyorsun" dediğimde "bilmem, herhalde üretim vardır, kalite kontrol vardır. hangisi olursa farketmez" diyor. O zaman, "Peki sanayide şu, şu dallar var. Üretimde şu

yapılıyor, kalite kontrolde bu yapılıyor, bir başka alanda, ruhsatlandırmada bu yapılıyor, sen hangisinde çalışmak istersin" dersem, "Bilmem, labratuvarları beğeniyordum, laboratuvar olabilir" diyor. O zaman bu kişi geriye baktığında, bir yığın kimya okuyor. Organik, inorganik, farmasötik, analitik kimya. Bütün bunları sanayide labrotuvar düzeninde kullanması gerekir. O zaman bunları kullanabilir miyim diye düşünmüyorsa, bu o eğitimi yeterince benimsememiş demektir. Burada irdelenmesi gereken yeni derslerin ilavesi ya da eczacılık eğitiminin birkaç yıla çıkarılmasından çok eğitim şekli, verilenlerin öğrenilmesi ve sonradan kullanılması şeklinde olabilmelidir.

Gelen birbaşka meslektan arkadaş, çok rahatlıkla "Ben yapabilirim" diyor. Ama bir araştırma-geliştirme görevi var. Acaba size uygun mu dediğimde "Tabi yaparım benim tecrüben var" diyor. Peki "Nerde tecrübe edindiniz" , "Boya fabrikasında çalışmıştım diyor. O zaman bu kişi geriye dönüp baktığında bu rahatlıkla, "Ben bunu yapabilirim" diyor ve bir eczacı kişi ilaçla ilgili bilgiyi bugünkü haliyle alabiliyorsa, "Ben bunu yapabilir miyim?" diye düşünüyorsa bu bilgilerin miktarı ve niteliğinden çok verilmiş şekli yanlıştır. O zaman biz öncelikle eğitim şeklimizde bir düzenlemeye girmeliyiz.

Bir başka arkadaş; "Sen hangi bölümdesin" dedi, "Kalite kontroldeyim" dedim. "birşey sorabilir miyim, siz gerçekten kalite kontrol yapıyor musunuz" dedi. Yani bir eczacı arkadaş, sanayide gerçekten kalite kontrol yapılıp yapılmadığını bilmiyorsa, bu sanayinin ürettiği ilacı alıyor ve hastaya veriyor ve bir sağlık hizmeti yapıyor. O zaman bu sağlık hizmetini yapıyorken bir yanlış yapıyor. En önemli sağlık hizmeti bir anlamda baktığınızda ilaç üretimidir. Hekim ve eczacı açısından baktığınızda ilacı sağlık hizmeti yapabilmek için araç olarak kullanıyorsunuz. Verdiğiniz ilacın kalite kontrolünün yapılıp yapılmadığını bilmiyorsanız, bu hizmetinizi eksik yaptığınızı gösterir. Bu da sanayinin ve eğitimin birbirinden kopukluğunu gösterir ve bu anlamda eğitim sistemimiz yapıyorken pratikte uygulayabi-

leceğimiz kullanabileceğimiz, basit bir şekilde yapabilmeliyiz ve aynı şey eczane eczacılığı için de geçerli. Eğitim kadrosu yada bir başka kadro, eczanede neler yapılabilir? İhtiyaçlar nelerdir? Sanayi neler yapıyor, nelere ihtiyacı var, bunları görebiliyorsa, mevcut eğitim sisteminde büyük değişiklikler büyük ilaveler yapmadan, uygulama şeklini değiştirerek bunları güncel hale getirebilir. Eczacı yetiştirdiği eleman da bunu sevebilir. En azından ilk sınıflarda, " Eczacılık nedir?" diye gelen öğrenciye anlatmak gerekir. Sanayide ne yapılıyor? Tabii ki detayında birtakım konular özel ihtisas gerektirebilir. Ama bir hastane eczacısı neler yapıyor? Ne gibi problemlerle karşılaşılıyor? Ya da serbest eczanede neler yapılabilir? Bunlar ilk senelerde yarım sömestrelilik ders halinde öğrenciye anlatılabilir, mesleğini sevmesi, benimsemesi sağlanabilir.

Bu böyle olmayınca eczacı geliyor derslerini bitiriyor, bitirdikten sonra yapacağı işle tanışıyor, bitirdikten sonra ben ne yapıyorum diye bakıyor. Belki birtakım şeyleri öğrendi. Fazla ya da eksik öğrendi. Ama, geçen süre içinde bunun farkında değil. Dolayısıyla da eczacı çok şey biliyor. Fakat bilmediği birşey var ne bildiğini bilmiyor. Ve bu bildiğini nerede nasıl kullanacağını bilmiyor. Biz öncelikle bunu onlara öğretebilmeliyiz.

Bu sistemde eczacı her kurumda kendine güvensiz ve çekingen bir yapıda. Birşey sorduğunuz zaman belki yapılabilir diyor. Oysa ilaç konusunda herkesten çok başından sonuna konusunu bilen bir kişi eczacı. Bunu dışarıdan bakınca, başka meslek gruplarıyla karşılaştığımızda bunun farkını çok iyi görebiliyorsunuz. Herşeyden önce eczacılığı okuyabiliyor. Ömründe içtiği aspirin kadar ilaç bilen kişiler, "Ben bunu yapabilirim" diyebiliyor. Ama eczacı bildiğinin farkında değil. Güveni yok. Mesleğine güveni yok ve saygısı yok. kendine saygısı yok. Bunu savunabilmeli. Mesleğini her yerde büyük bir inançla, büyük bir kararlılıkla savunabilmeli ve "Ben eczacıyım bu benim hakkımdır, bu benim bilgi alanımdır" diyebilmeli. Eczacılar ge-

nelde baktığımızda bunun dışındalar. Bu eğitim döneminde öğrencilikten başlayabilmeli. Ama eğitim sisteminde koştur koştur bir program var. Labrotuvarda, sonucunu doğru mu yanlış mı, evet mi, hayır mı, burada bitiyor. Sonucu yanlış geldiği zaman geriye dönüp irdelemek, yanlış, neredendir, nasıl yapabilirim, doğruyu nasıl bulabilirim, tartışma diye bir kavram alamıyor. Öğrendiği aynı düz olayı çalışma hayatına da yansıtıyor. Bu nedenle de öncelikle eğitimde;

- 1- Pratiğe yönelik uygulamalar yapılabilmeli,
- 2- Eczacı tartışabilmeli, bildiğini benimseyebilmeli

Bunun dışında ilaç sanayiinde "Eczacı ne görev yapmalı" diye düşünüyorsak, yapması gereken çok şey var. Bu gün ilaç belâ başlı, önemli bir faktör olduğuna göre, üretilmesi, ondan önce ruhsatlandırılması, formülasyon çalışması, araştırma, geliştirme, kalite kontrolü yeni analiz yöntemlerinin geliştirilmesi, ilacın üretimi, ilacın pazarlanması ve satışında etkin ve söz sahibi olması gereken kişi eczacıdır. Ama o bunları yapması gerektiğinin bile bilincinde değil. Önce bunu benimsemesi gerekiyor. Arkasından eğitim dönemindeki programlarda, ilave lisans üstü programlarda bu eksiklikleri tamamlanabilir. Öncelikle eczacı ne yapması gerektiğini, mesleğine sahip olması gerektiğini öğrenmeli. Bunu da öğretmek eğitimci kadromuza düşüyor. Onlar herşeyden önce mesleklerini sevebilmeliler. Teşekkür ederim.

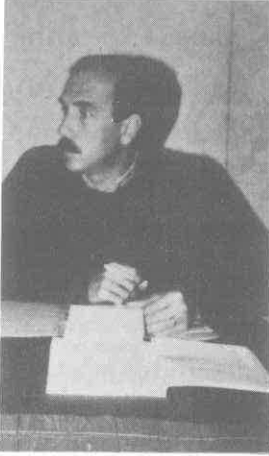
Mehmet Domaç

Saniye Gülhan'a biz de teşekkür ediyoruz. Şimdi sözü Olcay Seles'e veriyorum.

Ecz. Olcay Seles

Hacettepe Üniversitesi

Değerli meslektaşlarım, sayın konuklar, sevgili öğrenciler en başta İstanbul Eczacı Odası'na böyle bir organizasyonu

gerçekleştirdiği için çok teşekkür ediyorum. Ben de bir yönetici olarak bu tür organizasyonların ne kadar zor yapıldığını çok yakinen biliyorum ve kendilerini bu çalışmalarından dolayı kutluyorum.

Değerli meslektaşlar, sevgili konuklar, biraz önce sayın Baysal, "İlk ve orta öğretimden getirilenler de yüksek öğrenimi belirleyecektir" dedi ve yürekten katılıyorum böylesi bir tanıma. Yani öğretime temelden bakmak zorundayız ve yine sayın Baysal eğitimin 3 temel parçasını saydı. Öğrenci, öğretici ve öğretilen konu. Şimdi, "Öğretime temelden bakacağız" dedik. Ben size şöyle bir örnek vermek istiyorum. Biliyorsunuz ilkokullarda kızılây haftası, turizm haftası, yeşilây haftası bir sürü hafta kutlanıyor ve bütün müfredatta bu haftalarla ilgili bilgiler tüm kitaplarında yazılı. Bir hafta süresince bunu okuyorlar, öğretmenler öğretiyorlar ve peşisıra da rutin sınavlara giriyorlar. Benim Silifke'de bir öğretmen arkadaşım turizm haftasında bir hafta boyunca bu konuyu işliyor. Sıra yazılıya geliyor. Yazılıda tek soru soruyor, Turist nedir? Ve öğrencinin verdiği cevap "Turist uzun saçlı bok gözlü heriflere denir." Şimdi biz öğretilenleri, kitaplarda yazılanları çocukların gerçek yaşamda gördükleri ile bitiştirmek ve karşılaştırmak zorundayız. Eğer bunları yapamazsak gerçekten örnekte gördüğümüz, günlük yaşamda algılayabildiklerimiz aklımızda kalıyor, şimdi bu örneği doğrudan aralardaki sınıfları atlayarak geçtiğimizde fakültelerimize getirdiğimizde sanıyorum durum pek farklı değil. Tüm konuşmacılar hemen hemen aynı konuyu vurguladılar. Pratik olarak yaşamda gördüklerimiz, öğrendiklerimizle paralel gitmiyor. Bu soruna ben biraz felsefi anlamda bakmak istiyorum. Felsefe deyince de bizde genelde soyut bir kavram anlaşılır. Oysa felsefe soyutla somutun tam bir karşılaştırılması. Ama bizde soyut

anlaşıldığı için felsefe yapma falan denir. Oysa ki felsefe yapmak zorundayız. Felsefenin soyut kavramlarla kurulmuş olması kuşkusuz büyük bir evrim. Çünkü başlangıçta felsefe öyle ortaya çıkıyor. Ama daha sonra soyut ve somut kavramlar birbiriyle iç içe geçirilerek felsefe öğreniliyor. "Bu felsefeyi geliştirmek zorundayız" dedim. İşte size soyutla somutu birleştiren bir örnek vermek istiyorum. "Bugün lastikli tekerlekli araçlarına bakıp geçmişteki tahta tekerlekli araçları taşıttan saymanın olmamazlığı gibi. Yani hangi araca sahibiz, hangi tekerleklerle sahibiz. Bunu çok iyi bilmek zorundayız ama tahta tekerlekli araçları da hiçbir zaman için gözardı etmemeliyiz. Soyutlama ancak insanla insan ve doğayla insan ilişkilerinin dar ve sınırlı olmaktan kurtulduğu toplumlarda görülüyor. Ki bir anlamda bu soyutlamaya özellikle güzel sanatlarda varılması gereken bir hedef olarak ele alınıyor. Peki felsefik anlamda eğitimin bir incelemesi yapılabilir mi? Evet bence yapılabilir. Belirli bir davranışın anlamının içinde yer aldığı sisteme göre değişiklik göstermesi olağandır. Yani her davranışın, biraz önce üstel de belirtti. Bir anlamı var. Örneğin Seylan Adaları'nda beddehler denilen bir grup var. Bunlar birbirlerinin oturdukları hasırlara bir diken koyuyorlar ve o dikenin üzerine oturanın canı yanıyor fakat bu bir saygı göstergesi olarak ele alınıyor.

Ama aynı davranışı bir İngiliz soylusuna yaptığınız zaman özürlü dileyerek söylüyorum eşşek şakası olarak değerlendiriyor. Diğer bir örnek de Dayaklar diye bir grup var. Borneo'da yaşıyor bu gruplar. Bunlar da evet anlamında kaşlarını yukarıya kaldırıyorlar. Hayır anlamında da kaşlarını aşağıya indiriyorlar. Ama bizim geleneklerimize göre evet ve hayır tam bunun tersi. Demek ki her işaret bağlı bulunduğu sistem içinde bir anlam kazanıyor. Baştan beri konuyu bu felsefik boyuta çekmek istediğim yanı şimdiki; ülkemizde 7 tane eczacılık fakültesi var. Ve tabii ki YÖK denilen sistem içersinde ve yedisinin de eğitim sistemleri birbirinden farklı. Hangisinin kaşı kalktığı zaman "evet" anlıyoruz, hangisinin kaşı indiği zaman "hayır" anlıyoruz.

Bunu bilmek Şu aŐamada olası değildir. Nitekim biraz önce sayın konuŐmacılardan birisi de bildirdi. 7 fakültemizin dekanı biraraya geliyorlar ve uzlaŐamıyorlar. Bu ülkenin aydınları olarak tabii ki biz bu sorunları ortaya koymak, tartiŐmak zorundayız. Ve bu tartiŐmaların sonrasında da bir zme kavuŐturmak zorundayız.

En son olarak nasıl bir ulusal ila  politikamız yoksa Şunu eklemek istiyorum. Mutlaka bir eczacılık felsefesini hep birlikte oluŐturmak ve geliştirmek zorundayız. Őimdilik söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ederim.

Ecz.Mehmet Doma 

Toplantının bu bölümünü bitirmeden önce Sayın Seles'in son cümlesinden bir önceki cümleyi atif yaparak eczacılık fakültesi dekanlarının birbiriyle anlaŐamadıklarını söyledi. Ama bir konuda anlaŐmıŐlar. Bize bazı yazılar geldi. Onu da Şimdi burda yeri gelmişken a klamak istiyorum. Hepsini değil ama dördü anlaŐmıŐ. Biz bir anket göndermiŐtik eczacılık fakültelerinde anket yapılması i in. Eczacı ęrencileri arasında. O anketi mäsanın üzerine bırakacağım. Sizler inceleyebilirsiniz. Şimdi bu anketlere gelen cevapları sizlere okumak istiyorum. Amacımız kesinlikle bağcıyı dövmek değildir. Bu anketi yaparken bağı güzelleştirmek, mümkün olursa da zm yemektir. Ancak bağcılar henüz buna müsade etmediklerini bildiren yazıları bize ulaŐtırdılar. Şimdi ben sizlere bu yazıları kısaca okumaya çalışacağım;

EskiŐehir Eczacılık Fakültesi Dekanlığın'dan gelen yazı Şöyle;

"Anket sorularınız incelenmiştir. Bu soruların eğitim sistemimizle ilgili bulunmamıştır. Hatta bazı sorularınızın karŐılıđının fakültelerde okutulması sakıncalı görülmektedir. Bu nedenle dileğiniz yerine getirilmeyecektir. zl diler saygılar sunarım."

Hacettep Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nin yanıtı:

"Eczacılık fakülteleri son sınıf öğrencilerine uygulanmak üzere

düzenlenerek ilgili yazınız ekinde gönderilen anket formları tarafımızdan incelenmiş, bilimsel anket uygulama, teknik, ölçme ve değerlendirme kurallarına uymadığı, amacının ve neyi ölçtüğünün belli olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, ülkemizdeki diğer ecza odalarının da bu türlü bilgi toplama yoluna gitmelerinin mahsurlu ve yanıltıcı olacağı, bu tür çalışmaların Türk Eczacıları Birliği'nin koordinasyonunda yapılması gerektiği düşünülerek fakültemiz öğrencilerince cevaplandırılması uygun bulunmamıştır."

Tabii sanıyorum dekanımız, Türk Eczacıları Birliği kavramını biliyordur. TEB geniş bir yapıdır. Onun merkez yönetimi vardır. Odaları vardır. Yüksek haysiyet divanı vardır. Delegeleri vardır. TEB kavramını genelleştirmiş. Orada bir yer göstermek zorunda. Onlardan bir tanesi biziz. Odalalarız biz. Ana onun merkezi yapısı da var. Ama onu unutmuş.

Şimdi bir başka cevap;

Ankara Üniversitesi Ecz. Fakültesi dekanı;

"İlgi yazınız ekinde gönderilen anket formları dekanlığımızca incelenmiştir. Hazırlanan anketin daha çok basit bir slayt halinde olduğu, anket tekniğine, ölçme, değerlendirme kurallarına uymadığı görülmüş ve bu nedenle neyin ölçülmek istendiğinin belli olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca bu tür çalışma yapılacaksa TEB tarafından yapılmaktadır. Daha doğru olur, bu anketlerin öğrencilerimizce cevaplandırılması uygun görülmemiştir. Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim."

Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden yanıt;

Yedi eczacılık fakültesi son sınıf öğrencilerinin ilgi ve dikkat noktalarını saptamak amacıyla düzenlediğinizi belirttiğiniz anket formlarını aldık. Bu formların incelenmesi sonucu şu hususlar saptanmıştır.

1. Anket belirttiğiniz gibi ilgi ve dikkat noktalarını saptamaya yönelik olmayıp, bilgi düzeyini ölçmeye yöneliktir.

"İşte bu arada da çelişki var. Biri "Bilgi düzeyini ölçmeye yönelik değil, sınav yapıyorsunuz" diyor, bir tanesi de, "Bu bilgi düzeyini ölçüyor" diyor.

2. Yedi eczacılık fakültesi son sınıf öğrencilerinin bilgi düzeyini ölçmek üzere bir anket yapılması sözkonusu olacak ise bu ülkemizdeki 34 eczacı odasını temsil eden TEB tarafından yapılmalıydı. Ayrıca bilgi düzeyini ölçecek anketlerde yer alacak soruların 7 eczacılık fakültesinde belirli bilgi alanlarını kapsayacak şekilde hazırlanması istenen sorularla oluşturulacak soru bankasından her alan için gelişigüzel seçilerek belirli sayıda test soruyla hazırlanması gerekir ve ancak bu yolla sağlıklı bir sonuca varılabileceği kanısındayız. Bu nedenle anketlerinizi yaptırmadık" diye cevap veriyorlar.

Ben tüm bu yazılanları bir eleştiri olarak alıyorum. Ancak kendilerinin de neyin ortaya çıkacağını bilmeden bir anketi yaptırmamalarını da eleştiriyorum. Çünkü başta da söylediğim gibi, amacımız bağcıyı dövmek değil, amacımız bağı güzelleştirmek. Bu bağı güzelleştirirken şöyle yapılmalıydı, böyle yapılmalıydı... Evet yapılabilir de, ancak, biz bunu böyle yapabiliyoruz, daha iyisi yapılamaz mı? Yapılabilir, çok daha güzeli, gelişmiş yapılabılır. Onu da öyle düşünenler yapar, onlar hayata geçirirler.

Hepinize teşekkür ediyorum.